

Хулосаи

комиссияи экспертии Шӯрои диссертатсионии 6Д. КОА – 028 и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни оид ба ҳимояи диссертатсияҳои номзадӣ ва докторӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик, оид ба диссертатсияи:

1. Ҳайдарова Бисаноат Умаровна – унвонҷӯи кафедраи адабиёти классикии тоҷики МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров”.
2. Дарачаи дарёфт – номзоди илми филология аз рӯи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик.
3. Мавзӯ: «Анъанаҳои адабиёти классикии форсии тоҷикӣ дар осори Мирзо Шӯҳии Хучандӣ».
4. Диссертатсия дар кафедраи адабиёти классикии тоҷики МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” иҷро шудааст.
5. Роҳбари илмӣ – доктори илмҳои филологӣ, узви вобастаи АМИТ, профессор Мирзо Муллоаҳмад.

Диссертатсияи Ҳайдарова Бисаноат Умаровна ба таҳқиқи масъалаи анъанаҳои адабиёти классикии форсии тоҷикӣ дар осори Шӯҳии Хучандӣ бахшида шудааст. Дар асри XVIII дар ҳавзаҳои мухталифи адабиёти форсии тоҷикӣ шоирони зиёд зиндагиву эҷод кардаанд, ки Шӯҳии Хучандӣ яке аз шоирони муваффақи доираи адабии Мовароуннаҳр ба ҳисоб меравад. Мақсади асосии таълифи диссертатсия дар радифи таҳқиқи баррасии осори Шӯҳии Хучандӣ ва таъйини ҷойгоҳи ӯ дар адабиёти асри XVIII, пажӯҳиши баъзе масъалаҳои поэтикаи ашъори шоир низ мебошад. Ҳамзамон, диссертатсия таҳқиқи нуктаҳои омӯзиши вазъи сиёсӣ иҷтимоӣ асри XVIII, барқарор намудан ва баррасии рӯзгору осори шоир, муайян намудани афкори иҷтимоӣ шоир, баррасии масъалаҳои матншиносии девони Шӯҳӣ, таҳқиқи осори шоир аз назари мавзӯву мундариҷа, сабку услуб, забон ва хунари шоирини Шӯҳии Хучандиро дар бар гирифтааст.

Аҳамияти омӯзиши осори Мирзо Шӯҳии Хучандӣ аз назари мавзӯву мундариҷа, сабку услуб ва падидаҳои хунарӣ имкон фароҳам меоварад, ки на танҳо боз як нафар ба аҳли адаб муаррифӣ гардад, балки барои мушаххас намудани равандҳои адабӣ, тамоюлҳо, падидаҳо ва дастовардҳои адибони Мовароуннаҳр такони ҷиддие хоҳад буд. Тавассути омӯзиш, таҳлилу баррасии осори Шӯҳӣ метавон ба

хулосаҳои тозаи илмӣ оид ба адабиёти асри XVIII расид, ки таҳқиқи ҷомеи ин масъалаҳо аз аҳаммияти баланди илмӣ бархурдор аст.

Навгони илмӣ диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст мероси адабии шоири асри XVIII Мирзо Шӯҳии Хучандӣ дар ривочи адабиёти форсии тоҷикӣ дар ин давра нишон дода шудааст. Сабку услуб ва ҳунари шоирии Мирзо Шӯҳии Хучандӣ бар мабноси газалиёти шоир таҳқиқу баррасӣ гардида, ҳамчунин вазну қофия, радиф ва санъатҳои бадеии ашъори ӯ муайян ва мушаххас карда шудааст, ки дар адабиётшиносии тоҷик бори аввал сурат мегирад. Теъдоди абёт, миқдори газалиёт ва дигар ашъори маҳфуз дар нусхаҳои девони шоир муайян карда шудааст, ки дар таҳқиқоти пешин вучуд надошт.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои он ба хусусиятҳои бадеӣ ва сабки ашъори шоир ва масъалаҳои марбут ба рӯзгору осори боқимондаи он равшанӣ андохта, арзиши эҷодии ӯ ва мавқеи онро дар таърихи адабиёти форсии тоҷикӣ, ба хусус дар асри XVIII муайян ва мушаххас менамояд. Бори аввал дар адабиётшиносии тоҷик рӯзгор ва осори Мирзо Шӯҳии Хучандӣ аз назари сабку услуб ва ҳунари шоир бо назардошти манбаҳои нави илмиву таърихӣ ба риштаи таҳқиқ кашида мешавад. Дар таҳқиқоти қаблӣ зиндагиномаи шоир, ҳунари шоирӣ ва мақоми Мирзо Шӯҳии Хучандӣ ба тариқи густурда мавриди омӯзиш қарор надошт ва ин диссертатсия барои пур кардани холигоҳи омӯзиши аҳволу осори шуарои омӯхтанашудаи ин давр хизмат хоҳад кард. Диссертатсия метавонад ҳамчун маводи муътамад ва мустанад барои таҳияи осори илмӣ-таҳқиқотии марбут ба асри XVIII ба кор равад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он нуктаҳо зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои илмӣ ба дастамада метавонад, ки дар таълифи китобҳои дарсии мактабҳои олиии риштаи филологӣ ва мактабҳои миёна, дастурҳои таълимӣ оид ба таърихи таҳаввули навҳои адабӣ, адабиёти форсии тоҷикӣ дар асри XVIII истифода гардад. Инчунин, аз маводи диссертатсия ҳангоми омодакунии курси лексияҳо аз адабиёти давраи мазкур ва гузаронидани семинару курсҳои махсус дар мавзӯҳои “Адабиёти тоҷик дар асри XVIII”, “Назарияи анвои адабӣ” дар факултетҳои филологии коллеҷҳо ва донишгоҳҳои олиии кишвар метавон истифода намуд.

Ҳангоми таҳқиқи мавзӯи диссертатсия аз усулҳо ва равишҳои муқоисавӣ-таҳлилӣ, тавсифӣ, меъёрҳои матншиносӣ ва омориву татбиқӣ истифода карда шудааст.

Таҳлил ва таҳқиқи маводи диссертатсионӣ бо завқу саликаи хуби илмӣ баррасӣ шудааст ва мақсаду вазифаҳои дар пеш гузоштаи муаллиф пурра иҷро шудаанд.

Диссертатсияи таҳқиқотии Ҳайдарова Бисаноат Умаровна аз рӯи мундариҷа ва масъалагузорӣ ба ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик мувофиқ аст. Автореферат ва панҷ мақолаи нашрнамудаи муаллиф мухтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд. Аз шумораи мақолаҳои ҷопшудаи диссертант се мақола дар маҷаллаҳои таъйиднамудаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА Федератсияи Россия интишор гардидаанд:

[1М]. Ҳайдарова Б. **Назари иҷтимоии Шӯҳии Хучандӣ**/ Ҳайдарова Б./ Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе: Сино, 2019, №7. ISSN 2413-516X. –с.204-207

[2М]. Ҳайдарова Б. **Нахустин муҳаққиқи рӯзгору осори Шӯҳии Хучандӣ** /Ҳайдарова Б./ Суҳаншиносӣ. Душанбе, 2020, №2, ISSN 2308-7420. с.138-145.

[3М]. Ҳайдарова Б. **Бозтоби масъалаҳои ҳаёту эҷодиёти Мирзо Шӯҳии Хучандӣ дар осори таҳқиқӣ**. Суҳаншиносӣ. Душанбе. 2020 №3, . ISSN 2308-7420. с.107-118

[4М]. Ҳайдарова Б. Суварии ҳаёл дар шеърҳои Мирзо Шӯҳии Хучандӣ/ Ҳайдарова Б./ Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. –Душанбе: Сино, 2020, №7с..ISSN 2413-516X.с. 336-340

[5М]. Ҳайдарова Б. **Нақду баррасии бахшо перомунӣ рӯзгору осори Мирзо Шӯҳии Хучандӣ** / Ҳайдарова Б./ Номаи донишгоҳ.-Хучанд: "Нури маърифат" . 2021, №1 (66) 2077-4990. с.108-114

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Ҳайдарова Бисаноат Умаровна ««Анъанаҳои адабиёти классикии форсии тоҷикӣ дар осори Мирзо Шӯҳии Хучандӣ» - ро, ки қори илмии таҳқиқотии анҷомёфта буда, ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯӣ аст, барои Ҳимоя қардан дар Шӯрои диссертатсионии 6Д. ҚОА – 028 оид ба Ҳимояи рисолаҳои номзадӣ ва докторӣ, ки дар назди Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ташкил шудааст, метавон ба Ҳимоя иҷозат дод.

Аз шумораи умумии узви Шӯро рамзи ихтисоси муҳаққиқони зерин бо рамзи ихтисоси диссертатсияи Ҳимояшаванда мувофиқ аст:

- Худойодов А. – доктори илми филология, профессор;
- Солехов Ш. - доктори илми филология, профессор;
- Исрофилниё Ш. - доктори илми филология, профессор;
- Элбоев В. - доктори илми филология, профессор;
- Муллоев А. - доктори илми филология, профессор;
- Мирзоалиева А. - доктори илми филология, профессор.

Комиссияи экспертӣ тавсия менамояд, ки ба сифати муқарризони расмӣ оид ба диссертатсияи Ҳайдарова Бисаноат Умаровна доктори илмҳои

филологӣ, дотсент, ректори Донишкадаи фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода Низомӣ Мухриддин Зайниддин ва номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забони тоҷикии Донишгоҳи технологии Тоҷикистон Одинаев Нурмаҳмад Сафарович таъйин карда шаванд.

Ба сифати муассисаи пешбар Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав тавсия карда мешавад.

Раиси комиссияи эксперти: **д.и.ф. профессор**

Аъзо:

д.и.ф., профессор

д.и.ф., профессор

24. 05. 2021

Элбоев В.

Хочазод С.

Солеҳов Ш.